

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÖLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

VÄLJAANDJA EESTI PÖLLUMEESTE KESKSELTS

Toimetaja dr. agr. AUG. MILJAN

Vastutav toimetaja ELMAR JUST

I aastakäik

Tallinnas.
Märts 1933

Nr. 3

Noorte usk ja lootused.

Kaasaja majanduslike raskuste puhul on kõikide kodanikkude ning seega ka noorte tähelepanu pööratud peamiselt maistele väärtustele, eluülpidamise tarvete hankimisele. See on ka arusaadav, sest eluülpidamine on inimese tähtsaimad ülesanded, ning alles siis, kui on rahuldatud inimese hädatarvilikud nõuded toidu, riiete ja eluaseme suhtes, saab ta asuda oma kultuurilise tasapinna tõstmisele ning vaimliste väärtuste kogumisele ja levitamisele.

Kaasaja majanduslike raskuste puhul satutakse aga siiski sageli vaimliste jõudude alahindamisele või koguni nende eitamisele, kuigi see ei ole milligagi põhjendatud ega kergenda olevat seisukorda, vaid aitab kaasa lootusetu meeoleolu tekkimisele, mis halvab inimese kogu tegevust ning nõrgendab teda võitluses eluraskustega. Sageli kaob siis ka usk tulevikku ja kustuvad lootused, need eluteed valgustavad tuled, kuna ometi usul ja lootustel on suur tähendus.

See usu puudus ja lootusetu meeoleolu ei ole haaranud maanoori ega või neid haarata ka edaspidi. Maanoored sammuvad julgelt ja iseteadlikult ka kaasaja majandusliku kriisi puhul, usuvad, et see kriis on ajutine ja möödaminev ning võidavad püsiva, ühemeelse tööga, ja loodavad, et nad võivad vastu sammuda ilusamale tulevikule. Ja see ei võigi teisiti olla, sest noorusaeg on ilusate unistuste hommik ja teostuvate lootuste suvi. Noored usuvad kõrgematesse paleustesse ja vaimliste jõudude tähendusesse.

Kui peatuma jääda usu ja lootuse juures, siis avaldub, et usul on tõesti suur tähendus inimsoo elus ning et lootused kannavad inimesi üle raskustest ja juhiavad noori ilusama tuleviku poole. Kindel usk ja ilusad tuleviku lootused on noorte elu tähised ja noorusjõu vaimlised allikad.

Usk on noore sügavamaid tundeid, mis haarab kogu tema siseilma ja paneb liikuma ta vaimujõud ning rakendab tegevusse kehalised võimed. Usus oma tegevuse tulemustesse asub noor oma igapäevase töö juurde, oma ettevõtete ja algatuste teostamisele. Usk ja lootus viivad teda edasi nende algatuste ja ettevõtete teostamisel. Seega on usk ja lootus noorte tegevuse aluseid.

Usk ja lootus kindlustavad noori. Kui noortel on kindel usk, siis on nad kindlad oma võimetes ja oma tegevuse tulemustes. Kui noored loodavad ilusamasse tulevikku, siis on nad ka võimelised vankumatult sammuma selle tuleviku teed. Noored sammuvad usus ja lootuses oma eluteed mööda, hüüdes: „Me usume oma tegevuse sihtide õiglusse, oma töö tähtsusse ja heasse kordaminekusse; me loodame oma tegevuse tulemustesse ja püsiva tööga ilusama tuleviku loomise võimalustesse.“ Ja noored tunnevad seejuures enestes uut vaimlist jõudu, mis neid kindlustab sisemiselt ja virgutab neid untele tegudele üldhüves. Seda sisemist kindlust on eriti vaja rasketel aegadel, et edukalt võidelda eluraskustega ja selles võitluses võitjaks jääda. Seega peaks kindel usk ja lootus saatma noori ka kaasaja majanduslike raskuste puhul.

Usk ja lootus loovad noortes hea ja rõõmsa meeleolu. See meeleolu hoiab noori tervetena ja kaitseb ka paljude haiguste eest. Nii teame arstiteadusest, et rõõmsa meeleolu tõesti kergendab suurel määral paljude haiguste arstimist ja võimaldab hoida haigestumistest, kuna aga rusuv meeleolu, kurbus ja lootusetus soodustavad haigestumist ja haiguste levinemist. Seega on usk ja lootus ning neist sõltuv elujaatav meeleolu noorte olemasolu aluseid. Üks noorsootege lane ütleb, et inimene elab usust ja kõrgete aadete tagavarast, mis ta on kogunud noorusajal ning täiendanud pikal eluteel. See selgub meile ka igapäevasest elust. Kui noor usub ja loodab, siis tunneb ta end seisvana kindlal eluteel ning ta sammub julgelt ja iseteadvalt seda eluteed mööda vastu teda ootavale lootusrikkale tulevikule. On aga usk kõikunud ja kaob lootus, siis on noor elumere lainetel nagu paat tüürita, purjeta ja aerudeta. Noor ei näe siis elu sihti ega leia elu mõtet ning hakkub seepärast sageli elu lainetes.

Usk on ka noorte jõu tunnus. Uskuja ja lootusriikas noor on täis nooruse jõudu ja elutuld, — jõudu, mis avaldub tegudes ühiskonna, riigi ja rahva üldhüves ning uute kultuurväärtuste ja majanduslike varade loomises, — elutuld, mis süütib ka kaaskodanikke ülesehitavale tööle.

Noored usuvad enestesse, oma vaimlistesse jõududesse ja võimetesse. Noored on teadlikud selles, et nad on kutsutud jätkama vanema põlve elutööd ning kohustatud täitma ausalt oma ülesandeid riigi ja rahva üldhüves ning juhtima ühiskondlikku elu kõrgemate tähiste poole. Noored tahavad neid ülesandeid täita; noored usuvad, et nad ka suudavad neid täita. Noored usuvad ka oma vaimliste jõudude ja võimete arendamise võimalustesse ning on teadlikud oma kultuurilise tasapinna tõstmise vajaduses. See usk, lootus ja teadvus ning kohusetunne tuleviku ees viib noori enesearendamise- ja enesekasvatuse tööle, kasutades selleks kõiki võimalusi, nagu heade raamatute lugemine, kursused, loengud, noorsoo ühistöö, õppekäigud.

Noored usuvad ühiskonna jõusse ja loodavad, et ühisel jõul ja nõul on võimalik edukalt teostada palju neid ülesandeid, mis ei ole teostatavad üksikute inimestel. Noored usuvad ka noorsoo organisatsioonide jõusse ja loodavad noorte ühissetvõtete head kordaminekut. See usk ja lootus viib noori noorsoo organisatsioonidesse ja juhatab neid ühissetvõtete juurde. Noored on ka teadlikud selles, et töö neis organisatsioonides võimaldab uute teadmiste ja oskuste omandamist ning kasvatab ühistunnet, tahtejõudu, püsivust, kindlaid kõlblaid seisukohti ja veendumusi. Selles töös kasvavad noortest tublid seltskonnategelased, ühistegelased, omavalitsustegelased ja ka riigijuhid. Meie elu aga nõuab just õiglasi ja organiseerimisevõimelisi tegelasi, teinimesi; seepärast peavad noortest võrsuma ja kasvama need tegelased ja inimesed. Ja nad võrsuvad, kasvavad suurel arvul, eriti siis, kui iga noor omaette ja kõik noored koos usuvad ühiskonna — organiseerunud noorte — jõusse ja kui nad ühemeelselt püsivalt töötavad noorte organisatsioonides üldkasulikkude ettevõtete teostamise alal.

Noored usuvad oma rahva jõusse ja rahvusliku elu arenemise võimalustesse. Noored teavad, et meie rahvas on oma ajaloo kestusel üle elanud raskeid aegu ja pidanud suuri võitlusi oma rahvusliku isolemise eest. Seejuures on meie rahvas avaldanud suurt püsivust, enesekindlust, tahtejõudu ja sügavat arusaamist oma ülesannetest. Valguse- ja vabadusetuli on alati põlenud meie rahva hinges ning see tuli on väljendunud rahvusliku isolemise alalhoius ja vabastumises võõra võimu ja vaimu mõju alt. Noored on teadlikud selles, et nemad kui selle rahva pojad ja tütreid on selle rahva jõu kandjad ja kasvatajad, ning loodavad, et rahva hingetuli kunagi ei kustu, vaid edasi põleb nende ja järgnevate põlvete hinges. Aga see usk, lootus ja teadvus ka kohustab noori, — olla rahvuslikult mõtlejad ning toimida alati rahvuslike paleuste järgi, — töötada, et meie rahvas kasvaks ja areneks.

Noored usuvad meie riigi iseseisvusse ja loodavad, et meie riik püsib aastasadadid ja aastatuhandeid. Noored on teadlikud selles, et rahva iseseisvus tagab rahvale kujunenud olukorras kõige suuremaid võimalusi oma tööviime rakenduseks ja töövõimaluste kasutamiseks. Selles usus ja lootuses kujuneb ka noorte tegevuse alus riigikodanikuna. Selleks aluseks on sügav arusaamine, et ainult riikliku elu iseseisev korraldamine viib meid ja järgnevaid põlvi paremale ja kõrgemale elujärjele, täielikule vaimliste ja majanduslike väärtuste loo-

misele ja kasutamisele, ning et seda teeb kindel tahe töötada riikliku iseseisvuse kindlustamise alal.

Noored usuvad inimsoo kõrgematesse paleustesse ja loodavad, et need paleused — õigus, õiglus, armastus, usaldus, rahu, heatahtlus, inimsus — leiavad ikka enam ja enam tunnustamist ja teostamist inimeste, iihiskonnakihtide ja rahvaste vahel. Noored on nende kõrgemate paleuste kandjad; noorte ülesandeks on elu tervendada, paremini korraldada ja õilistada. Noored on teadlikud selles ülesandes kui vanema põlve palavas soovis ja elu arendamise vajaduses.

...Noored usuvad Kõigekõrgemasse jumalikkku Loojasse, kes on juhtiv vägi ja võim, kelle vaim kõiki ühendab ja valgustab ning kes annab elule igavese mõtte ja on inimeste kõlbline tugi. Noored kannavad seda jumalikkku vaimu ja valgust, levitavad seda vaimu ja lasevad paista oma tegusid selles valguses.

A. Kurvits.

Mida võivad noored teha põllumajanduse alal

Noored on kevad, kes tormamus uudismaile looma uut ja õilsamat elu.

Maanoorte tegevus on paljudes kohtades juhuslikku laadi. Tegutsetakse laulukooris ja näitegruppides, kuna muile küsimusile ei pöörata üldse tähelepanu.

Koolipingil õppides, ajalehtedest ja ajakirjadest lugedes on noored omandanud teoreetilisi teadmisi ja oskusi. Tähtis on neid teadmisi tööle rakendada tegelikus elus. Noored on ise sellest aru saanud ning asutanud põllumeeste seltside noorte osakondi, noorte ringe, Maanoorte Liidu osakondi, maatulunduslikke klubeid, ÜENÜ osakondi, kus ühiselt püütakse vastust leida pakitsevaile küsimusile. Neis organisatsioonides seisab esikohal tegelikkude teadmiste ja oskuste andmine põllumajanduse alal.

Mida võiksid teha noored põllumajanduse alal?

Oleks väga tähtis, et noored oma tegevuskavadesse võtaksid oma koduümbruse kaunistamise.

Ilu peaks siduma majandusliku kausuga ja praktiliste nõuetega. Elavtard asetame nii, et nad kaitseksid meie aeda ja hooneid külmade kahjulikkude tuulte eest, ning nõuame taralt, kus

see võimalik, ka saaki pähkiite näol. Pähklipuu tara, kui ta korras hoitud, on peenemaitseline, pakub varju ja annab ka saaki.

Puuviljaaedade rajamine nõuab pikka aega ja püsivat tahtet. Siin peaks plaanikindlalt ja jõudumööda tegutsema. Ise peaks kasvatatama omale marjapõõsaid pistokstest, paljundatama maasika- ja vabarna istandusi. Kui saadaval hea juht, võiks ka omale ise õunapuid kasvatada.

Köögiviljaaedades ei peaks puuduma redised, tomatid, spinatid, porgandid, rabarberid, salat, herned.

Omis isataludes õppige lihtväetuskatsete abil tundma maa nõudeid väetuste kohta. Tehke tähelepanekuid sordiviljadest, et võite selgusele jõuda, milliseid viljasorte peaksite oma kodupõllul kasvatama. Seemnekasvatuse alal võiks eduga kasvatada timuti seemet, rajades algul vähemad seemnepõllud, hiljem kui kogemused rikastunud ja oma oskustes kindel ollakse, võiks neid laiendada. Samuti võiksime söödajuurviljade kasvatamisega oma oskusi täiendada, õppides juurvilja harimist ja harvendamist, praktilisemaid koristamise viise, kuni on jõutud soovitud tulemusteni nii pindalaliselt kui ka saagi rohkuselt.

Osk. Kermas.

Tigukarpe kanadele

saate Müügiühisus „MUNA'it“
V. Karja t. nr. 12, Tallinn telef. 445-10.

Koduarmastust kasvatame loomisrõõmu tundes.

Vesi jooksis mühisedes. Viimased tammid peaveejuhntmes olid avatud. Sügav veesoon oli tõmmatud soistunud maasse, vaevakaskede ja pajude keskele. Vee kohisemist avatavast tammist alla kuulatades jälgisid silmad hõbedase vee mängu. Ammune unistus, mis rahu ei andnud ööl ega päeval, oli täitunud — külmale, rõskele roostekarvalisele põhjaveele oli tee avatud. Mõttesse süvenes noor kraavikaevaja, kes kogu suve oli uuristanud labidaga isatalu kivisesse pinnasse veele ärajooksu teed. Selg vimmas ja sõrmed kõverad ümber labida varre, kuid hing täitus tuleviku lootusist rohkem tulvile, eesmärk lähenes, kuigi viisalt.

Täna seisab ta suurima ajaloolise pöördepunkti tunnismeheks oma kodutalu ajaloo. Ise on ta loonud esile selle pöördepunkti. Täna peale on vaba kodumuld roostetanud põhjaveest. Kujutusse kerkis pilt lohkavast nisuväljast — ja ristiku põllust... Kord tahab see noor näha siin uut pilti. Uue pildi loomine kodutalu ürgsetest maadest on ta eesmärk, mille vallutamiseks jätmata rühhib. See on ta eesmärgiks neist aastatest, kui lõpetas põllutöökooli ja siirdus kodutallu, seda armastades üle kõige, kuigi teadis, et ilmas nii palju ilusat, palju on ilmas

lokkavaid viljavälju, palju on häid aru- ja aasamaid, kuid siin ta kodutalus ei olnud muud kui küürakas sambla-katusega hütike, kivid, soostunud maad, kadakad, vaevakased, anipajud ja jänesevill.

Isegi kord ta õpetaja sõandas talle anda nõu: „Jäta see! Otsi paremat!“ Kuid sellele vastas ta: „Kuhu panen ma oma saarlase jonni? Siin matan ta ometi isa talu ürgmaadesse — mujal pole paika talle!“

Mööduvad aastad. Suuremaks kasvab põldudema. Kasvab usk hingesse. Igast usuga loodud väärtusest hõljub vastu tegijale loomisrõõmu. Loomisrõõm kasvatas ja süvendas koduarmastust. Kaasnoored! Kas olete tunnud loomisrõõmu, olete tunnud seda suurt pühalikku tunnet, mis tekkib, kui olete teinud midagi ilusat. Tean, et olete. Loomisrõõm on suurim kõigist, see kihutab inimhulki ehitama. Loomisrõõm ja koduarmastus kihutagu meid tulevast Eesti noorpõlve pioneeridena ehitama silda hulkadele ülepääsuks elueitavuse ja kodupõlgamise maalt loomisrõõmu ja koduarmastuse kaunile maale.

Saaremaal
1933.

Oskar Kolk,
Pihlta maanoorterangi
juht.

Suuvooriga metsa teel.

Vägev talvekuningas on valge rüü laotanud meile kauni kodumaa pinnale. Sünge tuul puhub üle orgude ja tungib läbi metsasaludest. Talvine päike saadab oma viimaseid kahvatuid kiiri üle lumiste väljade ja aasade. Jõuab kätte talvine öö. Pimedus katab maad ja puude tumedad varjud heituvad teedele. Alateibad praksuvad külma käes. Tuul vingub korstnates ja sasib õli talutarede katustel.

Metsast, tumerohelisest kuusikust, mis nüüd pimedat öö saladuslikel valgusel näib

olevat kui määratu salapärane tume kogu, venib välja, ligineb ja paisub pikk mustendav rodi.

See üksikutest lüldest koosnev hiiglakela on puuvedajate voor. Pikkamööda väikest naginat tehes liigub see edasi. Mehed, kes istuvad koormate otsas, lõovad labakaid seljapeale kokku, et sooja saada. Teised käivad koormate järel, et käies end soojendada. Vahete vahel kostab meeste omavaheline jutukõmin ja reeraudade ragisemine.

Teiste puuvedajate keskel puukoorma ot

sas istub noormees. Temal on läkiläki kõvasti pähe surutud, käed kohmetanud, vaatamata sellele, et ta sagedasti pihku puhub ja käsa seljatala kokku lööb. Nägu õhetab külmast. Kõrvad õhetuvad. Kohmetunud kätega katsub ta tuld paberossi otsa süüdata, mis aga valju tuule tõttu hästi ei taha õnnestuda. Ta on tusane ja mõlgutab mõtteid selle üle, kuidas põllumehe elust loobuda ja linna elama astuda.

Linna elu näib temale kergem olevat. Ei seal ole tarvis külmetada ega tööl olla. See tuba ja vähe tööd. Seda kujutab ta linna elust ja on kaade nende peale, kes juba varem linna läinud ja seal seda kergelt elu maistevad.

„Ei põllumehe põli kõlba küll kusagile.“ hakkab ta kõva häälega kiruma. „Tuleb ikka linna kolida.“

„Mis sa mõtled seal peale hakata,“ küsib teine, temast pisut vanem noormees, kes oma koormaga tema ees sõidab.

„Olen seal kaua aega koolis käinud ja tööd otsinud pärast kooli lõpetamist. Tädi-nesin sellest ja tulin maale tagasi. Siinne elu rahuldab mind enam, ehk küll asunik olen.“

„Lollust tegid, et linna elust ära tüdinesid.“ seletas esimene noormees edasi. „Kas sul külma käes puukoorma otsas parem on norutada, kui linnas soojas toas puhata.“

„Puhata saavad linnas need, kellel on palju raha käes,“ kinnitas teine. Minu ja siinusugused mehed peavad seal aega tööd tegema, ehk kui tööd teha ei taha, siis nälgima ja surema. Ütlen sulle õigust, et kui kord oma puukoormaga linna jõuad, linna, kus asuvad kunsti ja teaduse templid, siis ära vaata linna peale alt üles. Pea meeles, et seal, kus on kõige heledam valgus, on ka kõige tumedam vari. Ära sattu jõovastusse, kui näed, et inimene võib 6–8 tunniga omale elutülespidamist teenida. Niisugust elu elatakse linnas väga suurelt osalt põlluharja rahvakihhi kulul, eriti praegusel ajal. Sellepärast mõtle järele, mida räägid ja teed. Kui istud külmalga võideldes puukoorma otsas või korjad vihmasel ajal heinu märkeja soo pealt, siis tulevad vahetevahel mitmesugused mõtted. Kas poleks lihtsam oma elukutset vahetada mõne kergema vastu. Kuid pea meeles, et pole „kõik kuld, mis hiilgab“. Õnnetumad on väga tihti just need inimesed, kes sidemed maaga on täielikult katkestanud.“

„Võib olla, et sul on õigus,“ jatkas teine oma seletust, „ja tööd tehes vahel mõtlema hakkad, et ilma tööta parem elada oleks,

siis pea meeles, et töö on inimesele sama tarvilik, kui toit, hingamine ning puhkus. Just sellepärast leiame tõsisit õnne töös, sihikindlas ennastsalgavas töös! Põllumehe töö on küll raske. Ja kuigi tasu selle eest on väike, siiski on see töö põhjapanevainatsest ja ialgi ei jää nälgja see, kes seda tööd teeb. Juba vanaaja laulik tundis seda, kui ta laulis: „Käi küüt ja punu vao peni, sest põllust tuleb leib. See jal on ikka õigel teel, mis adra järel käib.“

Kuid põllumees ei tohi tööloomaks muududa. Tema peab oma tööst rõõmu tundma ja enese arendamise peale rohkesti rõhku panema. Selle eest peab iga põllumees ise hoolitsema. — Kui oled päevase töö lõpetanud ja istud õhtul soojas toas, küdeva ahju soo ees, siis mõtle järele: kas ei oleks tarvilik põllutöö kursusele minna, maanoorte ringi liituda ja põllutööajakirja lugeda. Viimaseid ilmub meil praegu mitu.

Õpi ja mõtle, kuidas võid oma majapidamist paremale järjele tõsta, nii et sul endal ja teistel rõõm elada oleks.“

Päike oli juba üles tõusnud ja ilm pisut pehmemaks muutunud. Lumi reejalaste all enam ei rudisenud. Mõlemad nooredmehed olid puukoormate otsast maha tulnud. Näid kõndisid nad kõrvuti koormate kõrval. Noorem oli mõtetesse vajunud, kuna vanem oma juttu jatkas:

„On palju ilusaid silmapilke põllumehe elus, mis linnainimesel puuduvad. Kui näiteks kena kevade kätte jõuab ja maapind talvekattest vabanedes haljendama ja õitsema hakkab, siis tunneb põllumees enese nagu uuesti sündinud olevat. Temale valmistavad rõõmu looduse nähtused, nii muhavad jõed kui laksudes volaavad ojakesed, nii mustandev viljakandev põllupind, kui ka tärkav oras.“

Rõõmuaga ja tiisi lootustega külvab ta seemet põllule. Ta ei tunne väsimust. Töö on rõõmuks muutunud ja sügavast südame põhjast laulab ta kiituslaulu isamaa loodusele, kaasikule ja nurmele. Ta teab, et ta teeb loovat tööd, mis tema hinge ülendab. Ei tema tunne ennast orjana, ega arvesta sellega, et tema vanemad orjad olnud. Kes vaba on ja oma jõudu loova töö peale kulutab, see ei viida aega mineviku mustade mälestuste meeletuletamisega.

*

Tuul on jälle valjemaks muutunud ja veerited peenikest lund ree jägedesse. Juba jälle rudiseb lumi reejalaste all ja külm sunnib mehi käsa seljapeale kokku lööma.

Ants Silla.

Maarjapäev oraseid lume alt päästab.

*Lõuna poolt puhuvaid mahedaid tuuli
Heidutas lumevaip kogu talve.
Nüüd lõbusail poistel õrn kevaderõõm
On vilele vallutatult seadmas ju huuli.*

*Maarjapäev oraseid lume alt päästab,
Tuld kustuta, põldur! — pääse pillab
Hell-säravaid kiiri mu aknale ju...
Hall adergi kuuri alt künnile ihkab!*

*Südamess tuikavad palavad soovid,
Peegeldub silmis hing. Sõber, sa küsids,
Miks naeratus huulil mul päiksele,
Taas vastusi õhkuvad jäälilled, kannid.*

*Tuisutaat — jäätandsilm — soo peale
tuigub,
Kus mätas mustpäine ja pajul on urb,
— Noor uteke valge kui häрмаidüll. —
Hei, tuisutaat, kiirusta, kevade algab!*

Paljundamine marjapõõsaid pistikutega.

Pistoksad tulevad lõigata märtsis.

Paljundamine pistikutega on kõige parem punaste- ja mustade sõstrate juures, seda saame ka paljude ilupõõsaste paljundamiseks kasutada. Pistikute jaoks võetakse möödunud aasta korra-

Pistoks.

lik kasv, lõigatakse veebruari- kuni märtsikuus põõsast välja ja tehakse pistikuks. Pistiku all mõistame umbes 20—25 sm pikust kasvu tükki, mis on alt hästi punga lähedalt ja ülevalt vähe kaugemalt poolviltu lõigatud. Lõikamiseks tarvitame hästi teravat nuga. Nii lõigatud pistikud köidetakse kimpu ja asetatakse keldri niiskesse liiva ladvaotstega ülespoole. Märtsis või koguni aprillis lõigatud pistikuid võime väga hästi lumes alal hoida, kuni maa sulab ja taheneb. Saame juba maad harida, siis teeme huumusrikkale rammusale maale 1,20 mtr laiused peenrad, kuhu asetame pistikud. Sarnasele peenrale paneme pistik pistikust 6—7 sm 5 rida. Pistikule peame umbes pistiku jämeduse pulgaga augu ette tegema, auk tuleb poolviltu, nii, et pis-

tik jääks umbes 45° nurga alla. Pistik pistetakse maasse, et ainult kaks ülemist silma välja jäävad.

Peenar kaetakse pärast seda kõduõnnikuga, turbamullaga või samblaga, et hoida ühtlast niiskust. Sügiseks saame juba umbes 30 sm pikkused noored kasvud, siis võtame noored taimed peenrast välja, võimalikult vähe juuri vigastades, kasvud lõikame umbes 6—7 elujõulise punga peale tagasi. Nii-sugused taimed asetame 1—2 aastaks puukooli, samuti nagu karusmarjade juures. Ka siin on meil 2—3 aastaga kenad noored põõsad käes.

Pistikud peenras.

Põõsaste paljundamisel pange erilist rõhku sellele, et emapõõsas, millelt võtate pistiku oksa, oleks võimalikult hea sort ja kõigiti heade omadustega.

Praegu on aeg koguda pistiku materjali, katsuge seda lähema naabri ehk aedniku käest muretseda, kui omal puuduvad sobivad emapõõsad. Kulu siin ei ole pea sugugi, ainult vähe tööd ja hoolt.

A. Liideman.

Taimelava valmistamine.

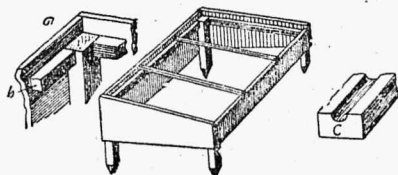
Lavataimede kasvatamisega võite soetada varakult värsket köögivilja, olla eeskujuks ümbruskonnale ja varustada ka naabreid keeduvilja- ja lille- taimedega. Peale oma kodu keeduvilja tarvetega rahuldamise saate ka otsekohest tulu taimede müügist.

Ei ole tarvis, et valmistaksite esialgu palju-aknalise lava, vaid aitab siin ka kolmeaknalisest lavast. Kui on ka see ülejõu käiv esialgu, siis tehke

katseks kas või üheaknaline lava, on siiski parem, kui mitte midagi. Pärast veendute ise, kui tähtis on taimelava talus ja teil tuleb juba tarvidus mitmeaknalise lava järele.

Lavad on liikuvad ja kinnised. Esi-mesi võib ühest kohast teise viia, kuna viimane on rajatud kindlale kohale. Liikuvad lavad on vastupidavamad, sest neid võib talveks kuhugile varju alla tõsta niiskuse eest. Samuti on hea

lava mulda sügisel käsitada, kui lava kast on liikuv. Soovitatav on algust teha liikuva lava raami valmistamisega. Näitena toon siin kolmeaknalise lavaraami (v. joon.). Lava raam olgu kerge, kuid siiski vastupidav. Laudadeks valige kuuse- või männapuu laud, sest need on vaigused ja seega vastupidavamad niiskusele. Laudad olgu 3~

Lavakast

a — kasti nurk, b — kandelüst, c — ristpuu.

4 sm paksused ja 20—25 sm laiad. Lavaraami nurga kinnitus on parem metallklambriga kui kloppeidega seesmises nurgas. Viimane on aga odavam. Ei ole tarvis, et lavakast oleks sügav, sest hiljem kasvatatavate taimede arenemise nõuete kohaselt on

võimalik lavakasti raami vähehaaval üles poole kergitada, asetades kasti nurga alla mõni kivi tükk või hargitais sõnnikut.

Lavakasti suurus võib olla muutlik. Laudade sisekülgi tulevad lüüa liistud akende jaoks.

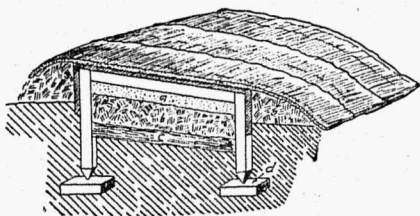
Lava aken tuleb valmistada mõõtu- de järele vastavalt lavaraamile. Et aken kauem niiskusele ja vihmale vastu peaks, on soovitatav värida üle hariliku värnitsa või Soome-Rootsi värviga.

On aknaraam värvitud ja kuiv, siis klaasitame. Klaasid võivad olla kas suuremad või vähemad, nagu on võimalik saada. Loomulik, et mida suuremad klaasid, seda parem päikese juurdepääs taimele, kuid kui klaase kittida, servad üksteise peale asetades 1 sm, ei ole ka viga. Kitt valmistatakse harilikust värnitsast ja peenest kriidipulbrist. Akna vahepuude soontesse asetatakse hästi läbisõtkutud kitt, millele vajutatakse klaasid niiviisi peale, et ülemine klaas kataks alumist ühe sentimeetri võrra. Kohad, kus kahe klaasi otsad puutuvad kokku, naelutatakse kinni väikeste naeltega.

A. Kenn.

Taimelava täitmine.

Varasemate lavade täitmiseks on kõige parem värske õgeline hobusesõnnik. Kauem väljas seisnud sõnnik on raske soojenema.

Kaetud lava

a — muld, b — sõnnik, c — õled, d — kivi.

Augu põhja, sõnniku alla, tuleb asetada kiht puulehti, õlgi ehk põhku, et sõnnik ei jääks külmale pinnale. Sõnniku paneme otsekohe lava auku, ase-

tame kasti peale ja täidame ka selle. Kasti välisküljed kaitstakse samuti sõnnikuga, tehes umbes 30 sm paksused lavakasti kõrgused vallid. On lava täidetud, asetatakse aknad ja matid peale, et kiirendada soojust tekkimist. Mõne päeva pärast märkame auru tekkimist ja sõnnik on läinud soojaks 60—70 kraadi. Nüüd tuleb sõnnik ümber laduda korralikuks lava täitmiseks, sellega algame lava ühest otsast ja tagurpidi liikudes asetame sõnniku ühtlaselt, hästi läbiraputatult, hoollega kohale. Ümberlaotud sõnnikut mitte kinni tallata, vaid ainult hargiga lüüa. Lava kaetakse uuesti aknate ja mattidega. Päeva 2—4 pärast on sõnnik uuesti soe, nüüd tallatakse ta ühtlaselt kinni, servad eriti tugevasti. Sõnniku ja akna vahele peab jääma umbes 20 kuni 35 sm õhuruumi. Sõnniku peale asetatakse 5-sm kiht kõdusõnnikut ja sellele muld.

Mullaks on soovitatav hästi ettevalmis-

tatud, juba sügisel selleks sõnnikuga kinni kaetud kompostimuld. Kuid ka külmanud muld kõlbab, kui seda peenendada, seega kergendada sulamist. Mullakihi paksus oleneb otstarbest, näit.: taimedele ja redistele on 10—15 sm küllalt, kuna kurgid nõuavad 20—25 sm. On muld kastis 2—4 päeva soojenenud, kaevatakse või segatakse muld läbi, et all tekkinud mürgised

gaasid välja pääseks. Muld rehitsetakse ja silutakse. Mulla ja akna vahele jäägu algul 10—15 sm. Hiljem suureneb see vahe sõnniku vajumise tõttu. Varasemate taimede juures on parem, kui mulla pealispind on vastu päikest kallak. Nii on siis lava külvi valmis ja võib asuda lavataimede külmisele.

A. Liideman.

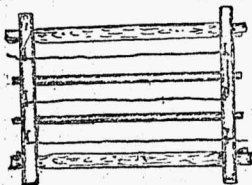
Õlgmattide valmistamine.

Taimelavade paremaks kattematerjaliks võib lugeda õlgmatte, milliste valmistamine on väga lihtne ning odav.

Materjalina on tarvis pikki õlgi, nõõri ja raam, millel põimimine sünnib.

Raami suurus oleneb valmistatava mati suuruselt, kuid harilikku lava suuruse juures aitab vilja redeli suuruselt matist, milline ulatub parajasti risti üle lava ning katab küljed. Raamiks võib olla lihtne viljaredel, 4 varvaga, kus kaks äärepuud, nagu nad harilikult ongi, laiemad, et võimaldada pärast mati äärte tasaseks raiumist.

Varbade vahetale otsapuul lüüakse naelad, nii tugevad, et nad kannataksid tõmmata nõõri nende vahel täiesti pingule. Nüüd asetame nõõri hästi pinguli tõmmatult, nagu joon. nr. 1 näha.

Joon nr. 1

Joon nr. 2

Nõõriks võib olla meriheina nõõr, mida saab osta igast talurahva kauplusest, kuid sobib ka väga hästi omavalmistatud takunõõr. Samaks otstarbeks kasutatakse ka traati, kuid näis siiski, et meriheina nõõr on parem. Traat vihma käes roostetub ning murdub katki, võib juhtuda ka, et roostetanud traat sööb õled läbi ning mati vastupidavus selle all kannatab.

Kui nõõr on kinnitatud, asetame raami maha ja nõõrile pikad õled, kahekordselt ikke nii, et õle tüvikud jäävad väljapoole, sellejuures püüdes saada

hästi ühepaksust kihti, samuti ühtlast äärejoont. Õlgi võime panna oma äranägemise järgi, kui paksu matti ise soovime saada. Liig paks matt pole aga jällegi hea — see kõduneb kiiremini, sest märjakssaamise korral ta ei kuiva ruttu. Õhem matt on tarvilik kevadsuve lavataimede varjutamiseks.

Joon nr. 3

Valmis õlgmatt.

Kui õled ühtlaselt alusnõõridel, kerime osa nõõri selleks valmistatud poolile (joon. nr. 2), seome pooli nõõri otsa ühe alusnõõri külge, algame põimimist ja nimelt nii, et vasaku käega eraldame vastava peo õlgi; pooli nõõri jätame pöidla taha, et oleks pooli kergem alt läbi juhtida. Nüüd juhime pooli alusnõõri ja siis pöidla taga oleva nõõri alt läbi. Saadud silmuse tõmbame kõvasti kinni (joon. nr. 3).

Nii toimime pihuhaaval õlgi võttes kuni alusnõõr lõpuni põimitud, siis lõikame pooli nõõri katki ja algame uut, kuni kõik 3 alusnõõri läbi põimitud. On see valmis, lõikame alusnõõri naelte vahetalt katki ning, et matt ei laguneks, seome saadud nõõri otsad põimnõõride otsadega kokku.

Põimimisel võib istudes töötada; varult on all toeks ning ei lase nõõre katki vajuda. Kui õlgede nõõridele asetamisel pole saadud tasast äärjoont, võib seda parandada nüüd, kirvega sikk-sakke välja raiudes. Lai aluspuu on all, terava kirvega läheb see töö hõlb-

sasti. Võime veel mõne lati võtta ja ääre selle järele nõörsirgelt õigeks lõigata.

Ülalkirjeldatud õlgnatt kolme rea põimiga on hästi vastupidav tugevate ja pikkade õlgede juures. Kus aga tugevaid õlgi pole saada, võib leppida viletsategagi, põimides siis aga mati 4—5 alusnööriale.

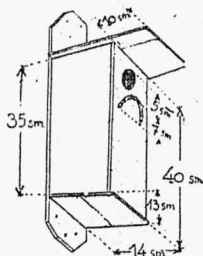
Samal viisil võime valmistada õlgnatt ka tarude kattteks. Töö tuleb vaid teha siin väiksemal raamil ja täpse tarvismineva mõõdu järele. Ka olgu taru matid paksemad, põimitud hästi kindlalt, rohkemaile alusnöörele.

Väino Lüübek.

Teeme kuldnokkadele pesad.

On kindel, et kodu muutub palju meeldivamaks ja ilusamaks, kui kuldnokad oma imeilusate lauluviisidega meile tagasi jõuavad.

Noortel tuleb seepärast aegsasti hoolitseda, et neid lahkesti vastu võtaksime — neile elukortereid muretseksime. Sageli on juhtunud seda, et kuldnokad kevadel leiavad oma endised pesitsemiskastid kadunud olevat ja nad peavad tahtmatult teise kohta rändama. Meie peame sellepärast võimalikult rohkesti kaste üles panema, et kuldnokki oma koduaedadesse meelitada, sest nad toovad palju kasu viljapuudelt ja -põõsastelt kahjurite hävitamisega.

Kuldnoka puur.

Kuldnoka pesakast peab niisugune olema, mis talle annab pesitsemise võimaluse ja kaitseb vaenlaste eest. Kastisuurusele vastavad keskmiselt järgmised mõõdud: laius 14×13 sm ja kõrgus (eest) 40 sm ja tagakülj 35 sm. Selle kõrguse juures saab kasti kaan (katus) tahapoole kallak, mis juhib vihmavee kasti taha. Kastis kaan peab ettepoole kuni 10 sm ulatuma, et ta kaitseks avaust vihma ja suvel kuuma päikese eest. Avaus olgu ümmargune, läbimõõduga 5 sm ja asetsegu esime-

sel küljel 2,5 sm katusest allpool või katuse ääres, kuid mitte madalamal. Et kuldnokk on kaunis kohmakas lind, siis on talle väga vastuvõetav, kui avause all asub tugi, mis talle abiks on puuri minekul ja kus ta ka heameelega laulab. Toeks tuleb panna avausest allapoole 6—7 sm mingi 1 sm jämedune puupulk või paenutada ta loogana, mõlemad otsad ettetehtud auku pistes — see püsib kõige paremini. Et kasti hõlpsam oleks puu külge kinnitada, selleks on soovitatav jätta üks külge — ehk tagumine laud pikem. Kui kasti lauda pole võimalik pikemaks jätta, siis võib selle asemele — enne kasti kokku naelutamist — teisest lauast pikenduse külge lüüa või ta kohe ridva otsa kinnitada.

Kuldnokkadele on vastuvõetavaim vanust laudadest valmistatud pesakast. Uutest laudadest valmistamise korral tuleb kast tuhmiks värvida, siin aitab ka söega üle määrimine, olgugi, et vihm ta kergesti maha peseb, kuna hiljem kast kaotab isegi oma valge väljanägemise — ta pleekub.

Kõige meeldivamaks pesitsemiskohaks peavad kuldnokad loomulikke puuõõnsusi. Et seda kuldnokkadele võimaldada, tuleb paraja õõnsusega puutüved vastava pikkusega pakuks lõigata ja otsad kinni naelutada ning tšessekääki teha. Samuti võib kuldnoka pesadeks kasutada puude lõikamise juures ettetulevaid rähni pesi. Loomulikud pesakastid ei saa kuigi ilusad, mispärast ei tule neid seadida niisugustesse kohtadesse, mis meile alati nähtavad.

Pesituskast on kohasem ülespanna vilja- ja ilupuudele, sest kuldnokad hävitavad suurel arvul mitmesuguseid aiavilja kahjureid. Et viljapuud kaste kinnitamisega mitte rikkuda, see-

pärast tulevad pesituskastid ridva otsa kinnitatuna puu krooni keskele asetada, kuna vähemtähtsusega puude juures võib kasti ka otse puu külge kinnitada (naelutada). Kastile tuleb valida asukoht puu madalamasse ossa, kus tuul teda liialt ei saa kõigutada ja kus ta kandmisest osa võtavad ka elavad oksad. Sageli tarvitatakse puuride kinnitamiseks paju vitsu, mis pole kuigi vastupidavad ja juba ühe aasta jooksul mädanevad. Et ära hoida puuride ootamatut mahakukkumist, tulevad igal kevadel kõik puurid läbi vaadata, kas nad küllalt tugevasti aluse küljes.

Kui suuremaid vilja- ja ilupuid ei kasva, siis võib kastisid ka majaseintele (kelpadele) kinnitada või ridva abil katuse tipust kõrgemale ulatada. Et siin kastikese asukohta meeldivaks muuta, selleks tuleb kinnitada kasti ligidale seinale või ridva külge raagus, tugevate harudega puu oks, kus kuld-nokk end palju kodusemalt tunneb.

Siin kirjeldatud pesakastide juures, kus avauseid on päikese eest varjatud, on kohaseim avadel lasta suunduda lõuna poole; niisuguste kastide avad, kuhu päike vabalt sisse saab paista, tulevad suunata ida- või lääne poole, siis saavad nad parajal määdul päikese soojust, kuna lõunapoole suunatusena neis suvekuudel temperatuur niivõrd kõrgele võib tõusta, et haudujal linnul püsiv haudumine võimatuks muutub: ta peab kastist liig soojust tõttu lah-kuma, mille tagajärjel vahelduv temperatuur kogu pesa munad võib rik-kuda.

Teine viga, mis vanade puuride juures esineb, on see, et nad on ehitatud tihti liiga suured, eriti sügavad. Kuld-nokad võtavad need kastid küll omaks, kuid nad tõstavad kasti põhja normaalse kõrguseni (35—40 sm), neisse igasugust prahti sisse kandes, mis peh-kima minnes linnu ära peletab.

Elm. Järv.

Hoolitsemise tihaste eest.

Tihased on kasulikamad looduse ilustajaid ja elustajaid.

Nad ei lahku meilt suvel ega talvel. Sügisel, pärast poegimist, kogunevad tihased salkadesse ja hulguvad mööda metsi, põõsastikke ja aedu. Suure agarusega on nad liikvel ja otsivad ka kõige pisemalt puokstelt putukaid, nende mune ja röövikuid, mida nad teravate varvaste vahel hoides ja vastu oksa surudes, nokaga tükkideks taovad ja raasukeste viisi söövad.

Viljapuuaedades on mitmesuguste röövikute hädaoht väga kardetav, ega ei leita kindlaid vahendeid, millega suudetaks neid hävitada. Siin toovad väikesed tihased palju kasu. On küsitav, kas meie aiad üldse kannaksid vilja, kui poleks tihaseid. Neid röövikute pesi, mida talvel hulga kaupa viljapuudel leidub, lõhuvad tihased suurel hulgal lahti ning söövad nendes leiduvad munad. Iseäranis agarad sel tööil on sini-, soo-, rasva- ja musttihane.

Tihased hävitavad määramatul arvul kahjulikkude liblikate mune. Rasvatihane sööb meelsasti isegi rõngasliblika nukke: on leitud, et kaks rasvatihast on hävitanud päeva jooksul 187 kes-

taga nukku, kusjuures kulus neil iga kesta hävitamiseks $\frac{3}{4}$ min. Ilma kestata puhkevaid nukke, nagu kapsaliblika omi, söövad kõik tihaseligid ah-nusega.

Igasuguseid lehetäilasi söövad tihased nõnda kiiresti, et võimata on nende arvu kindlaks määrata. Kuhu täilased end poleks ka varjanud, leiavad tihased nad ikkagi üles.

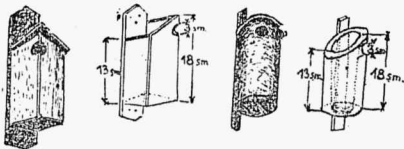
Neljale sini- ja musttihasele on antud umbes 20.000 muna okstega. 3 päeva jooksul olid kõik munad söödud: seega hävitas iga lind päevas umbes 800 muna; sealjuures oli neil harilikku toitu külluses, mis laseb järeldada, et tihased kahjurite mune ei söö häda sunnil, vaid peavad neid maitsevaks roaks.

Peale selle toovad nad suurt kasu metsamajandusele kahjulikkude putukate hävitamisega.

Rasvatihane pesitseb suvel harilikult kaks korda ja haub kokku kuni 20 poega. Need linnud tarvitavad aasta jooksul elamiseks umbes 58 kg putukaid.

Umbes samal määral hävitavad ka teised tihaseiliigid putukaid.

Tihaste tegevus on ka selle poolest tähtis, et nad kogu aasta siin oma kasulikku tööd teevad, kuna teised putukaid sööjad linnud ainult suvel teutsevad — talveks aga lahkuvad.

Rasvatihase puuriä.

Neist andmeist selgub tihaste suur kasulikkus. Kui ei elutseks meil putukate sööjaid linde, siis tekiks meie viljapuu aedadesse niivõrd rohkesti röövikuid, et me mingisuguste vahenditega neid ei suudaks hävitada; sääskeede rohkuse tagajärjel leviks meil malakariga haigus palju suuremal määral kui praegu; kärbeste, kui haiguste levitajate arv tõuseks nõnda suureks, et ei aitaks siin midagi kärbsepaberid ega liimid.

Nende üksikute pahede kõrvaldamiseks võime meie noored palju teha. Eriti ei tule tihaste vastu millalgi vaenulik olla, kui nad talvel nälja sunnil koju ilmuvad, viigu nad kas kanade eest terakesi või seatapmisel rasva raasukesi. Võimaldage tihastele toidu kättesaamine, seega harjuvad nad koduga, kus ühtlasi viljapuudelt hävita-

vad palju kahjulikke putukaid ja nende mune.

Teiseks: püüdke hävitada kõiki kahjulikke röövlindude, nende hulgas eriti pasknääre, kes ka teiste väikeste lalulindude pesi aplasti hävitavad.

Kolmandaks: tuleb tihastele pesituskaste puude külge üles panna. Kastide ruum olgu seest $8 \times 8 \times 18$ sm ja avause läbimõõt 3 sm. Et tihased on väga kartlikud, rohkearvuliste vaenlaste tõttu, siis tahavad nad, et vaateväli kastist võimalikult suur oleks. Viimase asjaolu pärast tuleb avaus teha kasti ülemisse äärde teravasse nurka, mitte aga nii, et vihm sisse saaks (joon. 1). Kastid asetada 2—3 m kõrgusele; sel kõrgusel tunnevad tihased end kõige paremini. Kastide asetamise kohtadeks tuleb valida metsaservad, kus võsastikune alusmets kõrgete puudega vaheldub. Suurema mitmekesise aia puhul võib ka aeda asetada üksikuid kaste. Värskeid kaste ei taha tihased omaks võtta, enne kui nad harjuvad ja kastid vananevad, siis asuvad neisse elama. Heade tagajärgedega võib selleks otstarbeks tarvitada vanu õnnsaid puutüve osi, mil tarvitseb vaid kindel lagi ja alus külge lüüa ja ülemisse äärde teha paras auk (joon. 2). Neisse kastidesse asuvad tihased kohe pesitsema.

Pesakaste ei või üles panna liig lähedale üksteisele, sest tihased on riiukad ja pesitsemise ajal armastab üks tihaste paar laialdast maa-ala, kus ta ühtki teist omasugust ei või sallida.

Elm. Järv.

Nöörikeerutaja.

Nööri tegemine koduste abinõudega.

Iga maanoor, kelle kodus kanepit või lina kasvatatakse, võib väga hästi ise teha talumajapidamises tarvitaminevad nõõrid ja köied, et ei tarvitseks kasutada sõlmitud ohjaperasid, koormaköisi ega pesu riputada mustadele aiateivastele.

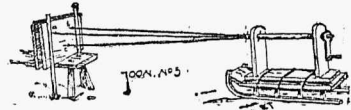
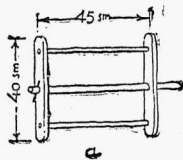
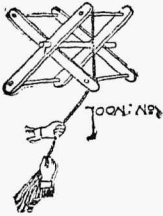
Köie valmistamiseks kõige esmalt keerutame linadest või kanepist nõõrikeeruse. Keeruse keerutame kehikuga (joon. nr. 1). Kehik liigub ringi völli, mille abil teda ka seinale külge kinni-

tame, nii kõrgele, et oleks paras töötada.

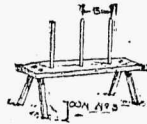
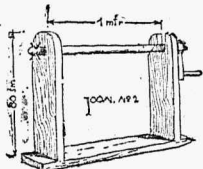
Algul seome keeruseotsa kehiku pulga külge ning siis paneme kehiku keeruse abil tiirlema. Kui vastav osa on juba küllalt keerd, paneme pulgavahe edasi. Sõrmedega parajat jämedust pidades jätkame keerutamist. Kui kehiku ots on juba keerust täis, siis võtame ta völli ja keerame teise otsa ette ning jätkame keerutamist. See ümbervaheutus on selleks, et ka teisele kehiku otsa-

le keerust saaks, seega läheks rohkem keerust ühele kehikule.

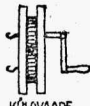
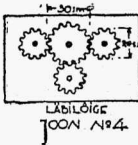
Peenema keeruse keerutamiseks võime tarvitada ühepoollega kehikut (joon. nr. 1a), mis on lihtsam valmistada ja millega töötamine kergem.

Kõie valmistamisele asudes keerame keerused kahe- või kolmekordselt kokku, mis on olemas tehtud keeruste ja soovitud kõie jämedusest.

Kokkukeeramist teeme nõõrikeerutaja hammasratastega (joon. nr. 4). Hammasrattad lõikame kahetollisest kase-lauast. Väikeste hammasrataste võlli otsad (a b c) on konksu keeratud, et keerdeid saaks paremini kinnitada. Keerded kinnitame ühe otsaga nõõri-keerutaja hammasrataste võlli otste külge (a b c) ja teise otsaga nõõri kokkulaskja vända otsas olevate pulkade külge. Keeruste kinnitamisel tuleb tähele panna, et kõik keerused ühe pikkuseks jääksid.

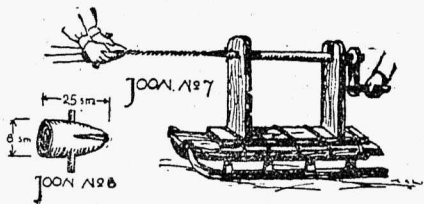

Kui on keerused kinnitatud, nagu joon. nr. 5 näha, siis hakkame neid kokku keerama, ajades nõõrikeerutaja hammasrataste vända niikaua, kuni keerused on küllalt juba keerud.

Keeramise ajal peab kaaslane järjest nõõri kokkulaskmise vända edasi aita-

ma, et keerused mitte liiga pinguli ei tõmbuks, mille tõttu nad võivad katke-da. Et nõõri kokkulaskmisvânt ise edasi libiseks, seks võib teda kelgu peale siduda (joon. nr. 5). Kui keerused on liiga luised, siis tuleb neid keeramise ajal lapiga siluda.

On keerused kokku keeratud, hakkame nõõri kokku laskma. Kokkulaskmine sünnib kokkulaskja soa (joon. 6) abil. Kokkulaskja soa teeme kasepuust — 25 sm. pika ja 7—8 sm. jämeda. Tal on kolm kolmruksset vaoket, mis teravasse otsa kokku jooksevad. Vagudes libisevad keerused. Asetades üksikud keerused igasse vaku, hakkab kaaslane nõõri kokkulaskijat vânta ringi ajama. Teine abiline peab suga kõvasti kinni hoidma, et keerused vagedust välja ei tuleks. Nii libiseb suga edasi ja valmib kõis. Suga ei tohi liiga ruttu lasta libiseda, sest siis ei tule nõõr küllalt keerd.

Et nõõri kokkulaskmise ajal keerused sassi ei läheks ja üksteisega kokku ei keerduks, selleks asetame keeruste vahele — keerustelahushoidja (joon. 3).

Peale kokkulaskmist silume, venitame ja keedame nõõri leelises. Leeline teeb nõõri pehmeks ja paenduvaks. Väga soovitav on keeta kõisi mereadru vees. See teeb kõie pehmeks ja tõstab vastupidavuse kahekordseks. Mereäär-sed elanikud peaks seda tingimata kasutama, kuna neil on mereadru kätte-saadav.

E. Palm.

Kodu ehteks Eesti lipp.

Viiesteistkümnes iseseisvuse aastapäev möödus, kuid vähe lippe lehvib meie taludes. Noorte kohus on levitada meie lipukultuuri, tõsta lipp kõrgele iga talu ja majakese õues, valmistada lipp korrallikkude mõtude järelc ja asetada ta lipuvardasse lehvima.

Praegu leidub maal veel vähe lippe, isegi kõigil kooli- ja vallamajadel ei ole neid, rääkimata harilikust talust. Lipp pannakse enamasti ainult pulmapäeval kortna kõrvale lehvima ja selleksi tuleb laenata.

Lippu võib kodus valmistada, kudes telgedel, kas läbivillane või poolvillane. Läbivillane tuleks labane ja triipude viisi põimitult, triibud on kõik ühelaiused, normaal lipu laius on 105 sm ja pikkus 165 sm valmina, suurema lipu laius on 125 sm ja pikkus 200 sm. Lõnga kulub lõimeks ja koeks igat värvi 500—600 grammi või 1¼—1½ naela harilikule ja 600—700 gr suuremale, igat värvi kokku 1500—1800 gr. (3—5 n.).

Poolvillasele kulub puuvilla lõime iga värvi jaoks 200 gr. (½ n.), lõime nr. 16 ja seega 60/1—65/1. Koeks iga värvile 300—400 gr. Sinisest värvist on kõige vastupidavam ja ilusam potisinine. Lippu võib ka kududa läbivillane krepp ja pärast kokku õmmelda ribadest. Ostes maksab valmis Eesti lipp väiksemas suuruses 9 kr. ja suuremas 13 kr. Ka võib villast riidet

osta ribadeks lõigatult, mille materjali hind umbes sama, ja ise kokku õmmelda. On lipp valmis, valmistatagu mustast vahariidest lipu laiune kaitsekott. Kotil olgu õhukesest pesuriidest vooder sees ja paelad küljes, et lipp kokkurullitult võiks ilusasti varjul olla tolm, koide ja määrdumise eest. Kaitsekoti materjal maksab 1¼—2 kr.

Lippu tuleb kasutada peale iseseisvuse- ja pulmapäeva ka teistel pidulikkudel juhtudel, perekonnaliikmete sünnipäeval, valitsuse liikmete läbisõidul jne. Soomlastel on Jaanipäev lipupäevaks, kus igas talus lehvib lipp, samuti tõmmatakse lipud üles püüpäevil ja lugupeetavamate võõraste külasoleku ajal. Lipp tõmmatakse varda suvel kell 8 ja talvel kell 9 h., lastakse alla päikese loojenemisega. Öökriigilippu ei tohi välja jätta, selleks on ettenähtud karistus. Lipu värve ei tohi labastada, tarvitades lippu sein, voodi, põranda ilustusena, ega lipp sobi ka sein kattedeks, vaid peab vabalt vardas lehvima. Samuti, kui korsten ei ole lipule ka sobiv lauda, aida ja mõni teine luuk, vaid nägusaks valgeks värvitud varras talu õues sini-must-valge lipuga olgu noorte püüd.

Kui suurt lippu ei ole võimalust muretseda, siis vähemalt väikene sini-must-valge lipp lehvigu iga maanoore laual.

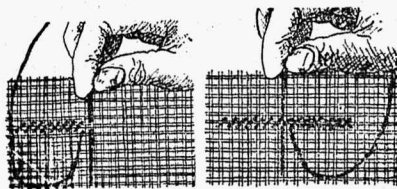
M. Martso.

Riide kaunistamine ristpistega.

Ristpiste on kergemaid ja lihtsamaid töid, mille tõttu temaga tulevad toime juba noored algajad käsitöö armastajad. Põlled või kleidil oma õmmeldud kirju tikandus täidab iga noore tütarlapse südame enesega rahulolemise ja uhkuse tundega. Ka mõne lihtsama mustri liniku või linakese kaunistamine ei käi väikesel erksal tüdrukul üle jõu.

Lina või liniku õmblemiseks on muidugi kõige otstarbekohasem materjal kodune linane riie. Põlle või kleidi õmblemiseks tuleb aga võtta mingisugust ühevärvilist puuvillast riidet. Ristpistega õmblemiseks eriti sobivad on

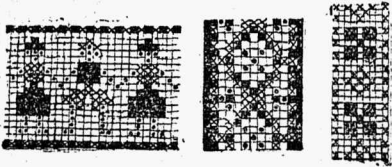
panamaa riided, milledele kaunistuse õmblemiseks pole vaja kanvead, ku-

Joon. 1. Ristpiste Joon. 2.

na koe ja lõimelõngade ristlemine nimetatud riidel küllalt selge. Kui aga

tahetakse ristpiste kirju õmmelda mingisugusele riidele, millel ei ole koe selge, siis peame tingimata läbi kanevaa võrgu õmblema, mis riidele kergete pistetega kinni õmmeldud. Mustri õmblemiseks võib kõige enam soovitada D. M. C. mulinee lõngu, mis on pesukindlad. Kanevaad ostes tuleb tähele panna ta ristikeste tihedust. Kui muster väga lai ja pind, mida tahame kau-

Ristpiste mustriid.

nistada, kitsam, peame valima tihedama kanevaa, midu muster ei mahuks ära. Kergemale ja õhemale riidele õmblemiseks tuleb ikka tarvitada peenemat kanevaad, et töö peenem ja õrnem välja näeks. Kanevaa tuleb nii

riidele traageldada, et rüe kuidagi vedelalt ei jää, ega ka kisu.

Alustades värvilise lõngaga ristikeste õmblemist, algame tööd vasakpoolsest servast. Õmbleme üle ristikeste kanevaal rea kaldjooni vastavalt mustris antud ristikeste arvule (joon. nr. 1). Lõng tuleb õmmeldes hoida kogu aeg nõela eest vasakul pool, et ta mitte pisteid tehes nõela ette ei jääks. Kui tarvilik arv kaldjooni on valmis, siis hakkame sama rida mööda tagasi õmbiema, mil teel tekkivad vastand sihis kaldjooned ja mis enne õmmeldud kaldjoontega moodustavad ristid (joon. nr. 2). Nii õmmeldes tuleb vaba lõng, millega õmbleme, kogu aeg nõela eest paremal pool hoida. Hoolega kanevaa ja mustri ristikesi lugedes, pole karta, et õmmeldavas töös vigu tekkib. Kui muster täielikult valmis õmmeldud, kisume ta alt kanevaa lõngad välja ja töö ongi valmis.

Siia lisatud kolm lihtsat äärekaunistust on sobivad kleitidele, põlledel, pluusidele. Värvid oleksid: mustaga täidetud ruudud helepunased, punktikestega kollakad roosad ja ristidega hallikad sinised.

F. Ulm.

Noored ja vanad kirjanduses ja elus.

A. H. Tammsaare teosis „Noored ja vanad“, „Tõde ja õigus“ ja „Kõrboja peremees“ manab esile pildikese noorte ja vanade kooselust, nende sobivusest ja suhetest.

A. H. Tammsaare vanad on iseloomult aeglased, tegevusis järelkaalujad ja uuenduste vastu umbusklikud. Vanad teadvad elukogemuste põhjal, et midagi teostada pole kerge, kõik nõuab püsivust, aega ja head tahet. Vanade elujuhtmõtteks on: „Mida tasem sõuad, seda kaugemale jõuad.“

Töö on kõigi — nii vanade kui ka noorte — eluülesanne. Tööga on kasvanud üles Tammsaare vanad, seda lõpmatut tööd tahavad nad teha kuni väsivad, kuni sulgevad silmad igavesele unele, ning varisevad maanalasse, kuid selle edasiarendajaks ja tegijaks jäägu tulihingelised noored.

Elu tempo on kiirenenud, tehnika on arenenud, eluaated on muutunud, kuid

püsivad ikka ja alati noored ja vanad. Vanad on kiindunud traditsioonesse, ning ei suuda ega taha lahkuda neist. Sellise vanakesena kujutleb meile A. H. Tammsaare oma teoses „Noored ja vanad“ Kadaka perenaist Marit, kes keelab oma lastele igasugused uuendused. Noored ihkavad talu, et ise elustada oma tuleviku plaane, Kadaka vanad ei taha aga uuendustest kuulda, ning parastavad noori igas pisiõnnetuses, sest nende nõuannet pole kuuldud. Haavununa tunnevad end eit ja taat, kui noored püüavad vähe kergendada nende elu, vähendades nende õlgadel lasuvat töökoormat. Vanad ei oska elada töötä.

Ajanõuetele alistuvad perekondlised noored, kuna vanu ei suuda aeg endaga kaasa tõmmata. A. H. Tammsaare noored valisid endile uued elusihid ja aated. Neid ei rahulda lõpmatu töö, kiindumus maasse. Isatalu on jätnud noortele lugemata hulga ilusaid mäles-

tusi ja päikseküllaseid päevi karjapõlvest, siis pakkusid naudingut kevadel kohisev ojake, metsad ja suured sammeldunud kivirünkad. Neid selgeid mälestusi püüab tumestada järjest suurenev töö, mille tõttu tahavad pageda kõik Tammsaare noored lapsepõlve kodust, sest nad ei leia oma eluõnne isatalust, nende eluunistused ei piirdu talvaliste, raskete ja hallide askeldustega, — nende elu olgu kergem ja mitmekesisem.

Katku Villu ei taha jäljendada isa, tahab luua uue Katku — seda oma suurimat eluaadet tahab ta teostada uuenudustega, mis osutuvad talle saatuslikuks.

Selliste lahkarmamiste tagatiseks osutub kurb elutõde. A. H. Tammsaare noorte ja vanade vaheline suhe pole õilis, pole sõbralik, seal pesitseb antagonism, vaenulikkus. Kadaka noor peremees tunnustab, et tüli vanade ja noorte vahel on loomulik, lausudes: „Võimatu on noor olla ja vanadega mitte riielda.“

Võrreldes tegeliku elu ja eelpoolmainitud teoste noorte ja vanade vahe-

„Hei, cest, eest! Mina ei saa kinni pidada!“

korda, on ka see elus sama kurb kui kirjanduses.

Kas peaks see aga tõesti nii olema?
Maimo Sirk.

Seliskondlikud mängud.

Lambakarjas.

Mängu võib mängida toas ja õues. Toas mängimiseks on aga vaja suuremat ruumi, mille tõttu õues mängimiseks enam võimalusi.

Noored mängijad valivad endi hulgast kolm mängust osavõtjat välja. Üks neist on karjane, teine karja koer ja kolmas hunt. Ülejäänud mängijad, neid võib arvult olla ligi paarkümme, on kõik lambad. Paik, kus mängitakse, on karjamaaks, kus lambad rohtu söövad ja karjane koeraga neid hoiab. Hunt aga valvab põõsa taga, milleks toas mängides võib olla mõni tool või laud.

„Karjalaps loeb ümber karja käies:

„Teen aeda, teritan teivast,
Et hunt ei saaks üle hüpata,
Ega karu sisse karata.“

Lõpetades lugemise, ütleb ta koerale: „Sina Muri jää nüüd lammaste juurde valvama, et hunt neid ära ei vii. Ma ise jooksen koju ema käest võileiba saama.“ Kui karjane ära läinud, tormab hunt põõsa tagant välja ja püüab karja hulgast, nii kuis see tal korda läheb, ühe või enam lambaid kinni ja jookseb saagiga minema. Koer haukub küll, kuid parata pole midagi. Kui karjane koera haukumise peale karjamaale tagasi jookseb, näeb ta sündinud õnnetust

ja hakkab kaebama ning nutma. Jällega käib ta ümber karja ja loeb eelpool nimetatud sõnu (teen aeda...). Karjase kodusolemise ajal viib hunt jälle karjast lamba: Nii käib karjane mitu korda kodus, kuni hunt kõik lambad ära viinud. Kui karjane näeb hunti põõsataga piilumas, hakkab ta hundilt lambaid tagasi küsima. Hunt aga seletab, et tema lammastest midagi ei tea. Kui aga karjane lubab ututada, palub hunt seda mitte teha. Karjus tahab aga ikka ututada ja nii ütleb viimaks hunt: „No ututa siis!“

Vaevalt saab karjane ututada, kui kõik ta lambad ta juurde jooksevad, kuid nad kõik on kuidagi haavatud: üks lonkab, teine käib kuidagi kõveras j.n.e. Hunt aga vaidleb, et need pole sinu lambad, need on minu. Viimaks lepvad karjasega nii kokku, et koer hoidku üleval puud, millest lambad peavad üle hüppama. Hüppab lammaste üle, on ta hundi, ei tee ta seda mitte — karjase. Keegi lammastest ei hüppa üle puu. Sellega on tõestatud, et lambad on karjase omad, ja et hunt oma kuritöö eest ei jääks ilma teenitud paigata, hakkavad karjane ja koer teda taga ajama ja näiliselt peksvad teda.

See mäng on meie rahvapärasmängu higitvanu mäng.

Meie maanoorte töö.

Maanoorte Liidu tegevus.

Maanoorte Liidu ümber on tekkinud rida uusi osakondi, kus energilised noored tegutsevad enese arendamiseks ja maaelu korraldamiseks.

Liidul tegutsevad energiliselt osakonnad: Tallinnas, Tartus, Abjas, Haapsalus, Soonistes, Suislepal, Hiisuuremõisas, Rapla-Alus ja Vaidas.

Mitmes vallas on noorte osakoona asutamiseks kibedad eeltööd käimas. Rida varem asutatud maanoorterühme ja maatulundusklubeid on esitanud Maanoorte Liidule liikmeks-astumise sooviavaldused, mida lähemal ajal otsustatakse.

Kaali m.n.r. oli alul ÜENÜ osakond, mis muudeti ümber maanoorte-

ringiks. Seljataga üheaastane eluiga, märgib aga kõrget töötahet. Juhiks P. Häidesk, esimeheks Rütütelmann. Tegutsevad õpiringid. Tihe koostöö Kõljala põllutöökooliga.

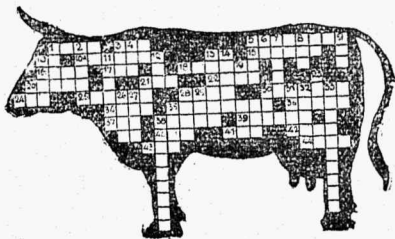
Tumala m.n.r. jätkab tegevust tänavu nelja osakonnaga: juurvili, aiandus, keeduvilja- ja kanakasvatuse. Ringi esimees J. Siiner, juht H. Ots-tavel. Tööle ja tegevusele aitab hoog-salt ja soodsalt kaasa kohalik algkooli juhataja. Jõurikkamaid ringe. Ringil oma puukool.

Paatsa m.n.r. jätkab tegevust uue juhi, endise esimehe M. Peele juhtimi-sel. Ringil on liikmemaks täiskasva-nutele 10 senti, alaealistele 5 senti. 23. veebr. ilmus häälekandja „Läbi Rädi“ nr. 2.

Uusi ülesandeid.

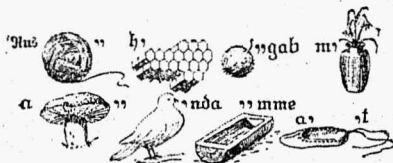
Ristsõna mõistatus „Lehm“.

Vasakult paremale: 1. juurvilja-harimise abinõu; 3. raadioaparaadi toitja hüüdnimi; 5. masina osa; 10-a. vähekasvatav väärtuslik liblikõislane; 15. hoone; 16. „piimamasin“ intensiivses majapidamises; 17. mitte taga; 18. toitu valmistama; 20. koht, kust tuleb haritud seltskonnategelasi ja tse-menti; 21. alati; 22. mehe nimi; 24. mitte vana; 25. hobuserista osa; 28.

Ülevvalt alla: 1. kasvab peate seenevihma; 2. mehe nimi; 3. koht; 4. küsimus; 5. vanal ajal; 6. ohke; 7. karjaste lemmik; 8. heina hummik; 9. appi-hüüe; 10. ilus; 11. mineviku vari; 12. hüüdsõna; 13. kaunvili; 14. kallale-tung; 19. asesõna; 21. asub kondis; 23. küsimus; 26. meie mure; 27. püüdlük; 28. põllutöökool; 29. toa-soendaja; 30. sõjariist; 31. halb oma-dus lehmale olla...; 32. arusaamata kõne; 33. Eesti muinaskangelane; 35. põllumehe rõõm; 38. aegkiri, mida loe-vad kõik põllumehed ja maanoored.

Piltmõistatus.

Mõistatus tuleb lahendada võtme abil. Alul leia juuresolevatest piltidest sõn-line rahvamõistatus ja siis selle lahendus.